

▣ *Història i actualitat. L'exili republicà, un tema històric que esdevé d'actualitat*

Us preguntareu què tenen en comú l'últim llibre d'Assumpta Montellà, un documental emès pel canal 33, el Museu Memorial de l'Exili (MUME) i la Ruta de l'Exili? Doncs que són quatre elements que es refereixen a l'exili republicà durant la Guerra Civil espanyola.

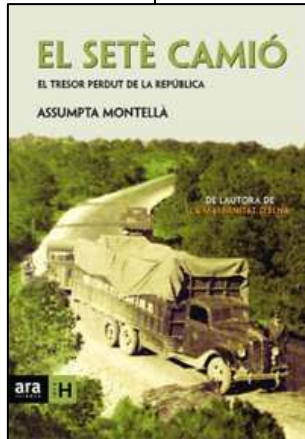
*Avui en terres de
França
i demà més lluny
potser,
no em moriré
d'enyorança
ans d'enyorança viuré.*

Pere Quart

Passem a desenvolupar l'argument, ja fa uns mesos que va arribar a les meves mans l'últim llibre d'Assumpta Montellà¹, titulat *El setè camió, el tresor perdut de la república*, editat per Ara Llibres, publicat en primera edició l'octubre de 2007. El llibre en qüestió se centra a finals de la Guerra Civil espanyola, i tracta principalment dos temes: la utilització de la mina de Can Canta (o també dita d'en Negrín) de la Vajol per les forces republicanes i el destí dels tresors de la República evacuats al final de la Guerra Civil; els dos temes estan molt relacionats amb la retirada de les forces republicanes a través de la frontera francesa al final de la guerra. El llibre està elaborat a partir d'una exhaustiva

¹ Assumpta Montellà (Mataró, 1958) és també l'autora del llibre *La maternitat d'Elna*. Llicenciada en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona, és assessora històrica en diferents projectes cinematogràfics i audiovisuals. És autora de diversos treballs d'investigació sobre la Guerra Civil espanyola i les rutes de l'exili. Publica articles a la revista *Sàpiens* i també col·labora en diverses publicacions locals de temàtica històrica.

investigació d'aquest tema, i la base d'aquest treball són els testimonis orals, que fan avançar la investigació i ens permeten descobrir noves dades, les quals s'aniran contrastant, complementant i solucionant amb la documentació arxivística; a més ens hi apareixen unes reveladores fotografies d'algun dels testimonis, així com dels camions del transport d'or i obres d'art. És un llibre molt recomanable, fet amb un gran rigor, i que presenta de primera mà un episodi de la nostra història recent.

Arribats a aquest punt, cal tenir en compte que a partir de la lectura d'una notícia que es va publicar el 14 de febrer al diari *El Punt*, aquest article vol anar més enllà de la seva intenció inicial que era la recomanació de l'últim llibre d'Assumpta Montellà. Pel que fa a la notícia en qüestió portava aquest titular: "L'allau de curiosos obliga a precintat la mina d'en Negrín de la Vajol". L'autor, Carles Ribera, explicava que va ser a partir de la publicació del llibre *El setè camió* i l'emissió al canal 33 d'un documental titulat *El tresor del 7è camió*, quan es va produir una allau de visites a la mina d'en Negrín²; la notícia anava acompanyada d'una fotografia on es veia l'entrada de la mina precintada pels Mossos d'Esquadra, ja que la mina, antigament dedicada a l'extracció de talc, va deixar de funcionar a mitjan anys 90 i a dia d'avui no és visitable ja que es troba en mal estat de conservació. En referència al documental, es va emetre

² Juan Negrín López (Las Palmas de Gran Canaria, 3 de febrer de 1892 - París, 12 de novembre de 1956), polític i metge espanyol, fou president de govern de la Segona República (1937 - 1945).

pel canal 33 el gener passat, és de tipus històric ja que investiga sobre el destí que va tenir durant la Guerra Civil espanyola el tresor artístic i les riqueses del govern republicà de l'època. Aquest, principalment, mostra el periple que van seguir les obres d'art, joies i lingots de plata i or; el recorregut anava des de Madrid, passant per València, Tortosa i l'Alt Empordà fins al sud de França. El documental segueix el fil d'aquell viatge per totes aquestes localitzacions i recull els testimonis de les persones que encara viuen o de les que són conegudes per via oral d'aquells moments històrics.

Però encara falten dos elements per poder afirmar que l'estudi de l'exili està d'actualitat. El tercer, que té relació directa amb la temàtica del llibre d'Assumpta Montellà i el documental del canal 33, és la creació a la Jonquera del Museu Memorial de l'Exili (MUME), el qual es defineix a si mateix de la manera següent: "El Museu Memorial de l'Exili permet conèixer per mitjà de la seva exposició permanent, el fenomen de l'exili viscut en el marc de la Guerra Civil espanyola. Paral·lelament i per mitjà del seu Centre de Recerca, es generen projectes d'investigació i exposicions temporals a l'entorn de la temàtica dels exilis dels segles XX i XXI³". Un fet clau que fa de nexa entre les diferents parts de l'argument és la presentació del llibre d'Assumpta Montellà, que tingué lloc el dimarts 22 d'abril, a les 19 h, al MUME. I el quart element és la potenciació de la denominada Ruta de l'Exili, que va des d'Agullana, passant per Argelers, mas Perxers, la Vajol, el coll de Lli, el coll de Manrella fins al Voló.

Per anar acabant, cal tenir present que ens trobem en un context de recuperació de la memòria històrica i

³ Autor: MUME. Per a més informació: www.museuexili.cat

seria en aquest punt, tenint en compte els quatre elements de l'article, que podríem afirmar que l'exili republicà de 1939 ha esdevingut d'actualitat en els últims mesos.

A tall de conclusió, sembla com si els temes històrics no fossin importants si no apareixen en els mitjans de comunicació, o no se'n fan llibres o no tracten d'un personatge conegut. Si una temàtica històrica té ressò mediàtic sembla més important que d'altres de les quals no se'n fan ni documentals ni llibres, però cal tenir molt present que la nostra història està plena d'episodis considerats poc mediàtics i que l'única manera de donar-los a conèixer és a partir de la combinació de diferents mètodes històrics. D'aquesta manera s'ha d'apostar perquè els grans episodis històrics no deixin de banda les petites grans històries que porten dins, com la del setè camió.

La recança es barreja amb l'alegria, estem salvats, però som a l'exili⁴.

Font: www.lavajol.com

Lluís Company
Llicenciat en història

⁴ Rovira i Virgili, Antoni, *Els darrers dies de la Catalunya republicana*. Proa Memòria, tercera edició, Barcelona, novembre, 1999.